

Oğuz Yurdu Romanında Toplumsal Bilinçdışının Görüntü Düzeyleri

Prof.Dr. Ramazan KORKMAZ*

Özet: Türkmenistanlı yazar Annaguli Nurmemmet'in ilk romanı olan Oğuz Yurdu (1999), Oğuz soyunun tarihsel varoluş mücadelesini anlatır.

Tarihsel dokusu, toplumsal bilinçdışının arketip değerleri üzerine kurulan Oğuz Yurdu, genel itibarıyla simgesel anlamda yürünen bir yol romanıdır. Eser, yatay boyutta dış dünyaya, dikey boyutta ise, insanın kendi içine yaptığı yolculuğu konu edinir.

Toplumsal bilinç dışı (collective unconscious)na ait yaşatıcı değerleri arketip olarak temsil eden Oğuz Han, şimdi de, Selçuk Bey aracılığı ile görünür hâle gelir. Oğuz soyuna ait toplumsal bilinçdışı, kavramsal düzeyde 'ad alma', 'sefer kılma', 'dünyaya düzen verme' ile, simgesel düzeyde ise "ağan", ' altın yay' ve 'gümüş oklar' gibi nesnel değerlerle ortaya çıkar.

Romanın baş kişisi Selçuk Bey, toplumsal bilinçdışının mitik simgeleriyle şimdiki zaman bilincinin buluşmasını sağlar.

Yazar Annaguli Nurmemmet, bu romanla farklı zaman ve mekamlardaki Oğuz soyunu, aydınlık bir kimlik bilinci etrafında birleştirmek ister.

Anahtar Kelimeler: Oğuz arketipi, tagan, toplumsal bilinçdışı, ad verme, mit, tarihsellik

* Fırat Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi / ELAZIĞ
rkorkmaz@firat.edu.tr

A- Toplumsal Bünçdışının Görüntü Düzeyleri ve Oğuz Arketipi

Romanda sembolik karakterli içsel yolculuğun kişi olarak temsilcisi Selçuk Bey'dir. Oğuz Yurdu'nda içice geçmiş üç farklı zaman biriminden "şimdiki zaman"ı temsil eden Selçuk Bey, mitik zamanla (Oğuz Han), reel zamanı (Çağrı ve Tuğrul Beyler) aynı düzlemde buluşturan bir işlevle karşımıza çıkar.

Böylece görünürde, yetim kalmış torunlarını koruyan, onlara geçmişi anlatan Selçuk Dede, gerçekte, atalar ruhuna ait değerlerin nesiller arasındaki geçişini sağlayan problematik bir bilinç kimliğine dönüşür. Bu aydın bilinç, mitik geçmiş ile geleceği şimdi'de buluşturarak, gelecek nesillere mit motorüğının dinamik enerjisini aktarır; Oğuz Han'ın "altın yay"ı, "gümüş oklar"ı, "tagan"ı, torunlarına verdiği damgalar, ongunlar, dünyaya bakışı, Selçuk Bey'in yorumuyla gelecekle (Çağrı ve Tuğrul) buluşmaktadır.

İşlevsel bağlayıcılığı ile Selçuk Bey, Korzbiski'nin söylediği "time binders" bir karakterdir. Yalıtık ve sökük zamanlar, onun varlığında birbirine eklenir ve böylece insan, zamanı kendine dönüştürmüş olur, tarihselleşir. Tarihselleşmek, farkındalığını kavrayan insanın dünyadaki en etkin ve en soylu eylemidir.

Dört bir yanı tehlikelerle çevrili olarak dünyaya aılan insan, atalarını, geçmişini anarak kendi içinde oturmayı öğrenir. Kendi içinde oturmayı öğrenemeyen bireyler ve toplumlar, dünyaya tutunmayı ve oturmayı da beceremezler. Ruhsal anlamda kendi içine oturma, tarihselleşen insanın dört farklı bellek mekanına birden açılarak, yüzlerce yıllık dünya deneyimini içselleştirmesidir. Bu içselleştirme, bireyi yerin kötülüklerinden ve göğün gazabından korur, yitip gitmesini önler.

Selçuk Bey, torunlarına Oğuz Ata'yı ve onun etrafında oluşan mitik dünyayı anlatarak, Çağrı ve Tuğrul'un sağlıklı bir şekilde kendi içlerine oturmayı öğrenmelerini sağlar. Bu anlatı eksenini, sıradan bir öyküleme (fiction) değil, bilinçli bir aydınlatma sürecidir. Çağrı ve Tuğrul'un kendilik değerleri ile kuracağı ruhsal ilişki, onların dünyaya tutunmalarını daha da kolaylaştıracak ve yitip gitmelerini önleyecektir.

Oğuz Yurdu romanı dikkatle okunduğunda, Oğuz Han'ın gerçek bir karakter olmaktan ziyade bir topluma ait bilinç ve bilinçdışı değerlerin kişileşmiş biçimi olduğu görülür. Jung, arketipleri, ortak bilinçdışını oluşturan yapısal öğeler, diye tanımlar ve insanın fizyolojik anlamda nasıl gelişme ve büyüme potansiyeli ile doğuyor ise ruhsal anlamda da belli bir gelişme ve yetkinleşme potansiyelini içinde taşıdığını, beraber getirdiğini söyler (Jung 1997: 30). Bu noktada çocuk beyni, bir "tabula rasa" değildir. Onun, bireysel deneyimleri ile şekillenirken ontogeneük gelişimi, aslında içinde doğduğu, daha doğrusu içine doğduğu ve insan ırkının varlığından beri geçirdiği aşamaları içeren filogenetik birikim üzerine kurulur.

Jung, bireysel bilinçle ilintili olan benlik bihncinin, denizde yüzen bir gemiyi anımsatırcasına ırksal bilinçdışının engin sahası üzerinde yüzdüğünü söyler (Jung 1997: 42). Kökensek/filogenetik bilinçdışı, bireysel bilinçleri Çepeçevre sarmıştır ve bireysel bilinçdışı kökensek bilinçdışının minyatür ve çok özel bir görünümüdür.

Filogenetik birikim ise, ruhsal yapının karanlık ve bilinmeyen bölümüne ait olduğu için kendisini daima "simgeler"le açımlayan arketipler düzeyinde karşımıza çıkar.

Buradan hareketle Oğuz Yurdu romanının ana arketipinin Oğuz Han olduğunu söyleyebiliriz. Oğuz Han, somut bir kişilik değil de daha çok; ad veren, ongun dağıtan, ülküye yönlendiren biçimlendirici enerjidir. Bu enerji ile temasa geçen nesiller, tarihsellik kazandıkları gibi, daima kendilerini yeniden kurma şansına da sahip olurlar.

Selçuk Bey ise, mitik göndergeli Oğuz arketipinin stilize bir figürüdür. Selçuk bahadır, mitle gerçeği buluşturarak zamanla tüm değişmeler içindeki değişmez(ler)'e işaret etmek ister. Çağrı ve Tuğrul kardeşler ise, filogenetik deneyimlerin daha kişisel bazda somutlaştığı tiplerdir. Bu iki kardeş, bir bakıma miti gerçeğe dönüştürerek sağlamasını yapan kişiliklerdir.

O hâlde Selçuk Bey'in aktardığı ve Çağrı ve Tuğrul Beylerin gerçeklik kazandırdıkları tarihselliği sağlayan değerler dizgesi, bellek mekânları ve arketipsel imgeler nelerdir?

B- Varoluş Kesinliğimiz: Adımız/ Adımız Dünyamızdır

Oğuz arkeüpünün kavramsal düzeyde açılanmasını sağlayan en önemli etkinliklerden birisi 'ad verme' geleneğidir. Ad verme geleneği, deneyimsel ve kültürel belleği aynı anda birleştiren yoğun bir kimliklendirme ve bilinçlendirme etkinliğidir. Kişinin kendini yaşadığı topluma kabullendirmesi için, görünür bir başarı kazanarak adını hak etmesi/alması zorunludur.

Kişi, kendi adını bulması/alması ile dünyadaki varlığını kesinler, dünya yüzünde kendine bir 'yer' edinir. Sembolik anlamdaki bu 'yer edinme' yönelimi, ruhsal olarak bir yeniden doğuş sayılabilir. Mitik göndermeli bu yeniden doğuş kültü, bireyi, ona tarihselliğini sağlayan kültürel belleğin aydınlık ve gizemli zenginliğine taşır.

Romanın arketip karakteri Oğuz Han, bu yüzden tarihselliğe çok önem verir. O, torunlarının zaman seli içinde yitip gitmemeleri için onlara yaptıkları işlere göre (Akevli, Karaevli, Kalaç, Karluk vb.) adlar verir, damgalarını ve ongunlarını seçmelerini sağlar. "*Her yedi göbekte bir nesil başının adı tekrarlansın!*" (OY, s.89) der. Böylece ad, kişinin dünyadaki yerini ve neteliğini belirten bir kimlik dosyası biçimine dönüşür. Ne var ki, Oğuz Han'ın yalnızca onadığı bu dosyayı, bireyin kendisi oluşturmak zorundadır. Zira adsız kalmak, varlığını/yaşadığını kanıtlayamamış kişinin toplum içinde "yersizliği"ni de gösterir. İnsanın dünyadaki en önemli tutunma noktalarından birisi olan ad(lar); hazır, tüketilecek birer fenomen değil, kişinin varlığını kanıtlayacak bir eylemle kazanacağı, hak edeceği bir değerdir.

Bu durum, fizyolojik olmasa da ruhsal açıdan bir yeniden doğuştur. Kişi "ad almak" için yaptığı eylemle kendini yeniden doğurur ve sosyal kabul görür. Kimliği onanmamış birisi, kaostan kozmosa geçememiş yarı ölü bir varlıktır, şekilsizdir. Birey, kaostan kopan yönüyle, bir bakıma sosyal ortama kendini yeniden doğurmuş olur. Tinsel anlamda yeniden doğan bireye törenle ad verilir ve bu kişi, onanmış kimliği ile dünya yüzünde '*bir yer'e* sahip olur. Oğuz Han'ın yani mitin değişmez bir gerçek olarak öne sürdüğü bu gelenek, kişiyi kökensel bilinçdışının yaşatıcılığına taşır. Tek tek ölümlü olan insan, mitik değerlerle her bağlantıya geçişte, toprakla temasa geçtiğinde yeniden dirilen mitik kahraman Antheus gibi ölümsüzleşir.

Bu bağlamda 'ad verme' veya 'ad alma'yı, bireyin bir hak edişler manzumesi etrafında ve sosyo-psişik anlamda kendini yeniden doğurması ve kendilik değerlerini içeren bir kimlik/benlik dosyası hazırlaması işi olarak değerlendirebiliriz.

İlk yazılı metinlere dikkat edilirse, Türk toplumunda hiç kimsenin kendini hazır bir adın altında tanımlamadığı görülür. Orhun yazıtlarında Bilge Kağan kendini; "Tengri teg Tengride bolmış Türük Bilge Kağan bu ödke olurtum" (Tekin 1995: 35). diye tanımlarken, diğer kişileri de Kül Tigin, Tadık Çor, İşbara Yamtar (Tekin 1995: 47) şeklinde yalın adları (veya niteliklerini belirten sıfatlarıyla) anar. Dede Korkut anlatılarında ise, öykü başlangıcında zaman zaman "Kanlı Koca-oğlu Kan Turalı", "Uşun-Koca-oğlu Seyrek" vb. şekillerde bir kaç defa "-oğlu" tanımlaması kullanılsa da, anlatının esas bölümünde kişiler, daha çok Oğuz geleneği doğrultusunda "Kıyan Selçuk, Başat, Deli Dumrul, Bıyığı kanlı Bügdüz Emen, Konur Koca Sarı Çoban, Uruz Koca, Bey Beyrek" gibi sıfat-adları ile belirtilir.

Kişinin baba ve soy adı silsilesi ile anılması, zannediyorum Arap geleneğinin IX. X. Yüzyıllardan itibaren Türk kültürüne yapığı bir etkinin ürünü olmalıdır. Bunun ilk örneklerini de Dede Korkut öykülerinde görmekteyiz.

Fakat romanda Oğuz Han, gerekli fırsatı bulamadığı için adsız kalan gençleri/yiğitleri de iterek, dışlayarak toplumsal bir yaraya dönüştürmez. Onları bilgece bir yöntemle örgütleyerek "vahşi ve karanlıklar diyarı"na sefer düzenler (OY, s.418-428); Nitekim daha önce fırsatını bulamayan gençler, bu bilgece tasarrufla yaşadıklarını kanıtlamanın fırsatını yakalar ve gösterdikleri çaba ve hünerleri doğrultusunda ad alırlar; "Oğlan yerinde zıplıyordu. En güzel adı kendi gücü ile almıştı." (OY, s.427)

Oğuz'un, ad alamadığı için bir bakıma psişik tıkanma yaşayan gençleri bir tür 'oryente etme' yönündeki bu bilgece tavrı, çok yönlü bir sağaltım amacı taşıdığı gibi kişiyi kendisi hakkında bilinçlendirerek onun sosyo-psişik açıdan yeniden doğumuna da refakat eder. Zira Oğuz Han, "Neslin adsız kalırsa, cihana sahip olsan da ne fark eder?" (OY, s.442) diye düşünmektedir ve biyolojik doğumun insanın tamamlanmışlığına hiç bir za-

man gönderme yaptığına kani değildir. Psişik doğum için ise, bireyin mutlaka kendi olarak dünyaya atılması, kaygı duyması ve acı çekmesi gereklidir. Bu durum, gerçek anlamda bireyin, 'kendini kurma', 'özünü geliştirme' gibi ontolojik sorunlarına gönderme yapar.

Oğuz Yurdu'nda geçen '*karanlıklar ülkesi*' de yine simgesel anlamda, kişinin kendisiyle dünya arasındaki engellere gönderme yapmaktadır. Kişi, bu engelleri yok saymak veya onlardan kaçmak yerine, üzerine gidip onları aşarak, adına erişmekle yükümlüdür.

Dünyaya bırakılan kişiyi adı, vahşi ve karanlık bir diyarda (bihnmezlikte) beklemektedir. Kişi, eylem akü ile bilgi aküni birleştirerek karanlıkları aydınlatmak, kaosu kozmosa dönüştürmek zorundadır. Bilinmezlik 'bilinir' kılındığında, kişi, dünyanın düzensizliğinden kopardığı parçada kendini gerçekleştirmiş olacaktır. Bu tutunma noktası bireyin adıdır. Ad, dünyaya karşı alınan tavrın niteliğini ve yönünü de belirler.

Ad alma, böylece bir alan açma bir yer edinme eylemi olduğu kadar, çevreyi dünyalaştırma çabasına da dönüşür. Çevre dünyalaşıkça kişiöglü da insanlaşır. Eylem ve bilgi aktlerini birleştirerek ulaşılan ad, bireyin dünyası olur. Adsızlık ise, karanlıklar içinde kalmış, hiç bir yaratıcı potansiyelinin farkında olmayan ham nitelikli kişilik değerlerine gönderme yapar.

Oğuz soyunun ad alma çabası, çevreyi dünyaya, ölümü ölümsüzlüğe dönüştürme çabasının metaforik bir görünüşüdür.

C- Mit Motoriği ve Arketipel Simgeler

Arketipsel imgelerin başında Oğuz'un "Altın yay"ı ve "Üç gümüş ok"unu sayabiliriz.

Altın yay: Ortak bilinçdışına ait gelişme, yayılma ve dünyaya hakim olma arzusunu simgeler; "*Çeksen dünya gibi geniş(leyen)*" (OY, s.85) altın yay, merkezi *taganın* bulunduğu yer'den tüm dünyayı kapsayan bir varoluş ülküsüne gönderme yapar. Oku hedefe gönderen yaydır. Okun çıktığı yerin sağlamlığı hedefin gerçekleşmesiyle doğrudan bağlantılıdır. Çağrı ve Tuğrul Beyler, Oğuz Han geleneğini onlara aktaran Selçuk ocağından dünyaya çıkarlar. Roman karakterleri, en zor zamanlarda yine atalar ruhu-

nun barınağı ocağa döner ve oradan güç aldıktan sonra yeniden gümüş oklar gibi dosdoğru hedefe uçarlar. Gümüş oklar, hedefe yönelişteki kararlılığı ve durdurulamazlığı simgeler.

Bu yüzden taganın bulunduğu Takkale adlı yerleşim birimi, Altın Yay'ın bulunduğuna işaret eden bir ocak kültü niteliği kazanır. Yüce dağlarla sonsuz çölün bulunduğu bir yer olan Takkale'ye sığınan Çağrı ve Tuğrul kardeşler, varlıklarının ilk ciddi sınavını burada Sultan'ın kendilerinden kat kat üstün ordusuna karşı verirler ve ilk zaferlerini kazanmış olurlar. Takkale, Altın Yay'ın yani mit motorünün bulunduğu yerdir. Bu kutlu ocakta atalar kültü ile temasa geçerek mitik enerji depolayan roman karakterleri, Takkale zaferinden sonra *gümüş oklar* gibi yeni ve kutlu hedeflere uçacaklardır.

Tagan ise, romandaki en önemli mesaj yüklü objelerden birisidir. *Tagan*, geçmiş zamanları yeniden canlandıran yaraücü bir simgedir; nesilleri birbirine bağlar ve ders verir. Aktardığı anlam ile, zamanın yıpranmışlığını ortadan kaldırır ve Oğuz soyu, *Tagan* eüafında yeniden toplaşırken aslında Oğuz Ata'nın manevi mirası eüafında bütünleşmiş ve *İlk kutsal kal-kış'* ile *'şimdi'* arasındaki yıpranmış zamanı ilga etmiş olur. Böylece, sembolik anlamda 'yeniden doğuş' hazırlanır..

Oğuz soyu, en zor zamanlarda '*Tagan*' eüafında toplaşarak mitik rol ve güç ödünçlemesinde bulunur. *Tagan*, mitik enejinin şimdi'ye taşınmasında en önemli anlam aktarıcılardan birisidir.

Oğuzlar *Tagan*'ın yüklenmiş anlamını bir mani ile okurlar;

*"Tagan ayağı üç olur
Birbirine güç olur
Eğer biri yıkılsa
İkisi de hiç olur."* (OY, s. 91)

Oğuz Han, üç temel değer üzerine inşa ettiği dünya görüşünü simgeleyen *Tagan*'ın içerdigi örtük anlamı şöyle ifade eder;

"Bunun bir ayağı sizsiniz, diye çobanı gösterdi. Bir ayağı ise, üzerinde durduğumuz toprağımızdır. Öteki ayağı kurduğumuz devleti yükseltecek düşüncelerimizin baş tacıdır." (OY, s.79)

Oğuz soyunun varlığı bu üç temel üzerine kurulur; halk, yurt ve devlet/devlet kuran özgür bilinç.

Oğuz Ata'dan kalan simge dir(i)liği, birliği ve dayanışmayı işaret etmektedir. Ateşin yanması, aşın olması ve ocağın tütmesi için Tagan'a sahip çıkılması gereklidir. Tagan, Oğuz Ata'nın egemenliğini, yer ve gök arasındaki uyumu da temsil etmektedir. Bu kutsal değere saygı gösterilmeli ve anlamı gelecek nesillere aktarılmalıdır. Bu yüzden Selçuk Bey, torunlarına son olarak Oğuz Ata'nın taganına birlikte sahip çıkmalarını tavsiye eder (OY, s.321). Bu vasiyet örtük anlamda, Selçuk Bey'in kendisinden sonra yönetimi kimin alacağına ve Oğuz Ata'nın ocağını kimin tütüreceğine de işaret etmektedir. Türkmenler, Tagan'ı Selçuk Bey'den alan Çağrı ve Tuğrul'un etrafında toplanırlar. Böylece Tagan'ın 'temsil yetkisi belirleme' gibi anlam aktarıcı gizli bir işlevi de ortaya çıkar.

Tagan, bu işleviyle atalar ruhunun barınağı bir ocak'ür. Yere ve göğe ait içtenlik değerleri bu ocak etrafında toplaşılır. Ocak karşılıklarının uyumu, farklı dünyaların işbirliği içinde buldukları yerdir. Mit ve gerçek de bu ocakta buluşur ve zaman içinde değişmez olan insani hakikatleri ortaya çıkarırlar. Atalar ruhu bu ocakta oturmaktadır. Bu ocak (Tagan), gerçek anlamda ölümsüz Antheus'un toprağı işlevini üstlenir.

Oğuz Yurdu romanında dramatik çatışmayı sağlayan değerler dünyasını KORA Şeması ile şöyle görüntüleyebiliriz;

	Ülküdeğerler	Karşıdeğerler
Kişisel görünüm	Oğuz Han, Selçuk Bey, Çağrı ve Tuğrul Beyler, Arşları Bey, Gaylı Ağa vd.	
Kavramsal görünüm	Kendisi olma, ad alma, birlik olma, cihana yön verme, atalar ruhuna saygı, ülkü	Adsız kalma, ikiyüzlülük ihanet, namertlik, ülküsüz olma
Simgesel görünüm	Altın Yay, Üç Gümüş Ok Tagan, Gök Boz AÜ1, Gök Tanrı, Oğuz Han	Karanlıklar ülkesi, zindan,

Romanda toplumsal bilinçdışını temsil eden en önemli kavramsal değerlerden birisi de *atalar kültü'dür*. *Tagan*, yani *ocak*, atalar ruhunun toplandığı ve geleceğe uzandığı bir bir değerdir.

Ocakta barınan atalar kültü, yalılık ve sökük zamanları birbirine bağlayan yönüyle tam bir zaman kurucu (time binders) nitelik arzeden Selçuk Bey, aracılığı ile şimdide görünür. Eşyaya saklanmış olan atalar ruhu, kendisiyle temasa geçirilmedikçe açığa çıkmayan tinsel göndermeli değerler dizgesidir. Bu yüzden Selçuk Bey, öldükten sonra da söze dönüşmüş biçimiyle oğlu ve torunlarının ruhlarında yaşar, onlara yol gösterir. Sözelimi, Selçuk Bey'in cenaze töreninde oğlu Arslan Han, kafasını istila eden dünya karmaşasından içinde taşıdığı babasının sözleri ile kurtulur; *"Oğlum devlet yıkıdı diye tahtına koşma. (..) Devlet dediğin öz çocuğun gibi olmalıdır. Her şeyiyle kendin gibi olmalıdır. Onu kendin doğurup büyütmelisin!"* (OY, s.349)

Aslında Selçuk Bey, atalar kültürünün yaşayan bir örneğidir. Bu silsile şöyle devam eder;

Gök Tanrı > Oğuz Ata > Boz Atlı > Korkut Ata > Selçuk Bey > Çağrı ve Tuğrul

Bu silsilevi dönüşümün tanrısal niteliği, Gaylı'nın düğününde beklenen Boz Atlı'yı temsil eden Selçuk Bey'e söylenen "Boz Atlı dayı sen gökten geldin değil mi?" (OY, s.214) ifadesinde açıkça ortaya konmaktadır. Gökten gelme, yücelik algılarının mekânı olarak kabul edilen "tanrı" düşüncesine yapılan bir atıftır.

Oğuz Han, Gök Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi olarak temel yaşatıcı ilkeleri kendinden sonrakilere iletir. Oğuz Han, mitin taşıyıcı ve yaşatıcı enerjisidir ve yerle göğü, yaşamla ölümü, sonlu ile sonsuzu varlığında birleştirir. Öldükten veya zaman ötesine çekildiğinde ise, söze/töreye/ritüele dönüşen varlığıyla yaşamaya devam eder.

Nitekim Oğuz arketipi, soyunun dikkat etmesi gereken yedi ana ilkeyi de şu şekilde belirler; 1: Ad, 2: Yer-yurt, ocak, 3: damga, 4: Kuş/ongun (övgün s.87)., 5: At rengi, 6:Et, 7:Oturuş şekli (Çonoğlu 2001: 357)

Toplumsal tahayyül göstergeleri olarak karşımıza çıkan mit, kimliklendirici bir bilinçle etrafını şekillendirmektedir. Fakat bu yedi vasiyet, dondurulmuş bir belirleyişi değil, bilinçdışının her zaman yeni anlamlara ve okumalara açık üretken yapısına işaret etmektedir.

Bilinç her zaman beli türden "temsilciler"le bağlantılıdır. Bilincin aksine bilinçdışı sürekli hareket halindeki bir enerji alanı, bir kuvvet alanıdır. O içgüdülerin, dürtülerin enerji alanıdır (Leledakis 2000: 163). İçgüdü değil, onu temsil eden fikir bilincin nesnesi olabilir.

Bilinçdışı bir enerji olmakla birlikte her zaman "temsilciler"le kurduğu bir ilişki aracılığıyla iş görür.

Jung, kişisel bilinçdışının temelinde, insan ırkının geçmiş deneyimlerinin "depoladığı" bir "kollektif bilinçdışı" nosyonunun gündeme getirir. Kollektif bilinçdışı (collective unconscious), sezgi, algı ve idrakin doğutan gelen biçimleri olan "ilk örnekler"in kaynağı, bütün psikik süreçlerin zorunlu belirleyicisidir (Jung 1919: 157).

Annagulu Nurmehmet, Oğuz Yurdu romanında, Oğuz arketipini konuşturarak, Türk ulusunun varoluş dinamiklerini açıklamaya çalışır. Geçmiş zamanla aydınlık bir ruh hâli ile ilişki kuran yazar, böylece onun içerdiği değerlerle birlikte yeniden ortaya çıkmasına zemin hazırlar.

Tarihsellik, bireylerin ve toplumların kimlik nosyonlarındaki en vazgeçilmez unsurunu oluşturmaktadır. Yazar bu romanla, farklı zaman ve mekanlarda birbirinden ayrılmış, uzak düşmüş kişi, topluluk ve boyları, ortak bilinçdışının yaratıcı mitik enerjisi etrafında toplamaya çalışır.

Açıklamalar

* Bu makale, 28 Nisan 2002'de Ankara'da düzenlenen "Avrasya Sanat-Edebiyat Yıldızları Uluslararası Sempozyumu"na tebliğ olarak sunulmuştur.

Kaynaklar

Çonoğlu, Salim (2001), *Annaguli Nurmehmet'in Romanları*, Ankara: Devran Yayınları.

Jung, C.G. (1919), *Instinct and the Unconscious*, London: Collected Works.

Jung, C.G. (1997), *Bilinç ve Bilinçaltının İşlevi*, (çev. Engin Büyükinel), İstanbul: Say Yayınları.

Leledakis, Kanakis (2000), *Toplum ve Bilinçdışı*. (çev. Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Nurmehmet, Annaguli (2001), *Oğuz Yurdu*, Ankara: Devran Matbaacılık.

Tekin, Talat (1995), *Orhon Yazıtları*, İstanbul: Simurg Yayınları.

Level of Collective Unconscious in Novel "Oghuz Yurdu"

Abstract: Annaguli Nurmemmet, the novelist of Türkmenistan, telis the struggle of historical existence of Oghuz tribe in his first novel Oghuz Yurdu (Oghuz Homeland).

Oghuz Yurdu is a novel based on the values of collective unconscious. The novel telis both the outhur world in horizontal dimension and a journey to explore the inner world of the human beings.

Oghuz Khan having the archetypel character represents the collective unconsciousness and at the present he is seen as Seljuk beg in this novel.

The collective unconsciousness of Oghuz tribe exist at conceptual framevork as "giving name", " giving order to the world" and at symbolic level as trivet (tagan), "golden bow" and "silver arrows"

Seljuk Beg the protoganist character of the novel connects mytical symbols of collective unconsciousness with the consciousness of the present time.

The novelist Annaguli Nurmemmet, wants to connect Oghuz tribe at different time and place around the consciousness of identity.

Keywords: Oghuz's archetype, mytical thought, trivet (tagan), golden bow, sil ver arraovvs, collective unconsciousness

* Firat University Of Letters / ELAZIĞ
rkorkmaz@irat.edu.tr

Степени Проявления Социального Внесознания в Романе “Огуз Юрду” (Родина Огуза)

Рамазан КОРКМАЗ, Проф. Др.*

Резюме: Первый роман туркменского писателя Аннагули Нурмеммета “Огуз Юрду” (1999) рассказывает о борьбе огузского рода за историческое существование. Огуз Юрду, историческое полотно которого основано на архетипных ценностях социального внесознания, является романом пути главным образом в символическом значении. Тема произведения-в горизонтальном размере-это путь во внешний мир, а в вертикальном- путь человека внутрь себя. Огуз Хан как архетип, представляющий жизненные ценности, принадлежащие социальному внесознанию (бөллөётме уйбонсойоус) здесь показывается с помощью Селчук Бей. Социальное внесознание огузского рода наблюдается на духовном уровне “брать имя”, “идти в поход”, “устанавливать порядок в мире”; а на символическом уровне на таких материальных ценностях как “аган”, “золотой лук”, “серебряные стрелы”. Главный герой романа Селчук Бей осуществляет соединение мифологических знаков социального внесознания с современным сознанием. Писатель Аннагули Нурмеммет своим романом пытается соединить огузский род различных времен и мест вокруг светлого самосознания.

Ключевые Слова: огузский архетип, таган, социальное внесознание, ставить имя, миф, историзм.

---

* Фиратский Университет, Факультет Естественных и Гуманитарных Наук-ЭЛЯЗК
jkrmozofirat.edu.tr

